

Arbetarskyddsval på arbetsplatser inom industrin och servicebranschen

Valanvisning 2017 EK, AKAVA, FFC, FTFC

Arbetarskyddssamarbete

Arbetarskyddssamarbete på arbetsplatserna grundar sig på lagstiftning och arbetsmarknadsorganisationernas avtal. Parter i samarbetet är arbetsgivaren och arbetstagarna. Målet för arbetarskyddssamarbetet är att främja växelverkan mellan arbetsgivaren och arbetstagarna och göra det möjligt för arbetstagarna att delta i och påverka behandlingen av frågor som gäller säkerhet och hälsa på arbetsplatsen.

I arbetarskyddssamarbetet företräds arbetsgivaren av en arbetarskyddschef som utses av arbetsgivaren. Arbetstagarna företräds av arbetarskyddsfullmäktige, ersättare och de medlemmar i arbetarskyddskommittén som företräder arbetstagarna. Arbetstagarna företräds även av arbetarskyddsombudsmän om man lokalt kommit överens om att utse dessa.

På en arbetsplats där det regelbundet arbetar minst 10 arbetstagare, väljs en arbetarskyddsfullmäktig och två ersättare. På en arbetsplats med minst 20 arbetstagare ska dessutom en arbetarskyddskommitté grundas.

Syftet med denna valanvisning är att underlätta praktiska arrangemang i samband med val av arbetarskyddsfullmäktige och ersättare. Anvisningen kan även tillämpas i samband med val av medlemmar i arbetarskyddskommittén och av arbetarskyddsombudsmän.

Anvisningen grundar sig på lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006) och på avtal mellan arbetsmarknadsorganisationerna.

Noggrannare bestämmelser än vad som anges i denna anvisning kan i branschspecifika avtal ges om anordnande av arbetarskyddsverksamhet, val av arbetarskyddspersonal och förrättande av val.

Anvisningen om anordnande av arbetarskyddsval på arbetsplatsen har utarbetats på Arbetarskyddscentralen. Anvisningen finns även på Arbetarskyddscentralens webbplats www.ttk.fi/arbetarskyddsval.

Förberedelser inför val

Vid behov ska arbetsgivaren informera arbetstagarna om deras rätt att välja en arbetarskyddsfullmäktig. Som utsedd företrädare för arbetsgivaren hör det till arbetarskyddschefens uppgifter att vidta åtgärder för att ordna samarbetet.

För att valet ska kunna förrättas ska arbetsgivaren överlåta för ändamålet ändamålsenliga lokaler till arbetstagarna. Arbetsgivaren får inte hindra eller försvåra ordnandet av valet. Valet får inte i onödan störa arbetsplatsens verksamhet.

Arbetstagarna och tjänstemännen på arbetsplatsen ska kontakta arbetsgivaren för att komma överens om arrangemangen gällande valet. Efter detta förs förhandlingar på arbetsgivarens initiativ om noggrannare detaljer kring förrättande av valet.

Arbetsplatsen

För förrättande av val ska parterna först fastställa en arbetsplats en s.k. samarbetsarbetsplats för vilken företrädarna i arbetarskyddsvalet väljs. En samarbetsarbetsplats är en helhet som består av en eller flera verksamhetsställen eller verksamhetsenheter hos en och samma arbetsgivare. Även flera samarbetsarbetsplatser kan fastställas för företaget.

I samband med att samarbetsplatser fastställs ska man beakta verksamhetens karaktär och omfattning eller antalet anställda på verksamhetsenheterna och risker och olägenheter i arbetet. Samarbetsparterna ska ha en reell möjlighet att hålla ömsesidig kontakt och sköta sina uppgifter.

Mandatperiod och tidpunkten för valet

Företrädarnas mandatperiod fastställs kalenderårsvis med undantag av arbetarskyddschefen som utses av arbetsgivaren. Enligt rådande praxis förrättas valen under perioden november–december. Mandatperioden för de företrädare som valts är följande två kalenderår, om man inte i ett branschspecifikt avtal eller lokalt i arbetsplatsens arbetarskyddskommitté eller i samband med motsvarande

samarbetsförfarande av grundad anledning avtalar om en längre mandatperiod. Med stöd av lagen är det emellertid möjligt att avtala om en mandatperiod på högst fyra kalenderår. Längden på mandatperioden ska vara känd innan valet förrättas.

Företrädare som väljs

Vid valet utser arbetstagarna på arbetsplatsen sina representanter:

- Arbetarskyddsfullmäktige och två ersättare på arbetsplatsen med minst 10 arbetstagare (kan väljas även på mindre arbetsplatser)
- Medlemmar och ersättare till arbetarskyddskommissionen eller motsvarande samarbetsorgan på arbetsplatser med minst 20 arbetstagare. Arbetarskyddskommissionens eller motsvarande organs sammansättning bestäms enligt lag, kollektivavtal eller lokalt avtal.
- Arbetarskyddsombudsmän, om man lokalt kommit överens om detta.

De arbetstagare som är i tjänstemansställning har rätt att välja egna fullmäktige och två ersättare samt representanter och ersättare i kommissionen eller motsvarande organ.

I samband med förrättande av val av andra arbetarskyddskommitténs medlemmar än arbetarskyddsfullmäktige och eventuella arbetarskyddsombudsmän iaktas i tillämpliga delar anvisningarna för val av arbetarskyddsfullmäktige.

Kompletterande val

Om arbetarskyddsfullmäktiges arbetsförhållande utgår eller om han eller hon lämnar sitt förtroendeuppdrag under mandatperioden, sköter en ersättare uppdraget under den återstående mandatperioden. Om man inte lyckas fylla arbetarskyddsfullmäktiges uppdrag med en ersättare för gällande mandatperiod, ska kompletterande val förrättas. Om arbetsplatsens enda ersättare övertar uppdraget som arbetarskyddsfullmäktig, ska kompletterande val av ersättare förrättas enligt iakttagande av samma stadgor.

Tjänsteman eller arbetstagare

En arbetstagare är en person på vilken arbetstagaravtal tillämpas och på motsvarande sätt anses en tjänsteman vara en person på vilken tjänstemannaavtal tillämpas. Även högre tjänstemän räknas till tjänstemän.

Förteckning över arbetstagare

Arbetsgivaren ska tillhandahålla en förteckning över arbetsplatsens arbetstagare och tjänstemän i arbetsförhållande, inklusive deltids- och visstidsanställda. En förteckning över tjänstemän ska ges separat om tjänstemännen meddelat att de väljer en egen arbetarskyddsfullmäktig och ersättare.

Av förteckningen ska även uppgifter om personer på semester och permitterade personer framgå.

Därutöver ska man komma överens om hur man konstaterar rösträtten hos de arbetstagare och tjänstemän vars arbetsförhållande inletts efter det datum som anges i förteckningen.

Valförrättning

När man kommit överens om en tidpunkt för valet, ska information om tidpunkten och platsen för valet ges i ett meddelande som hålls framlagt på arbetsplatsen eller med ett tillkännagivande för alla arbetstagare och tjänstemän på arbetsplatsen åtminstone 14 dagar före valet.

Om de anställda i arbetstagarställning och i tjänstemannaställning har meddelat om val av egna företrädare, ska man sträva efter att förrätta valen samtidigt.

I valet får inte nedsättande och kränkande förtecken användas.

Valkommitté

Den befintliga arbetarskyddskommittén eller motsvarande samarbetsorgan tillsätter av personalföreträdarna en valkommitté som sköter valförrättningen.

Om det inte finns en arbetarskyddskommitté eller ett motsvarande samarbetsorgan, ska arbetstagarna och tjänstemännen på arbetsplatsen ta kontakt med arbetsgivaren för att komma överens om förrättande av valet. Efter detta förs förhandlingar på arbetsgivarens initiativ om noggrannare detaljer kring valförrättningen, såsom valkommitténs sammansättning. Valkommittén ska bestå av minst tre medlemmar.

Valkommitténs medlemmar svarar för den egentliga valförrättningen och för rösträkningen.

En ersättning betalas för det inkomstbortfall som valförrättandet orsakar en medlem av valkommittén, och för uppgifter som utförs utanför arbetstid betalas ett arvode. Arvodet bestäms enligt branschspecifika avtal om samarbete eller enligt lagen.

Kandidatnominering

De arbetstagare och tjänstemän som enligt arbetsgivarens framställda förteckning inför valet är i arbetsförhållande på den samarbetsarbetsplats som valet gäller får ställa upp kandidater eller själva ställa upp som kandidater. Kandidaternas namn och samtycke ska skriftligen meddelas valkommittén före ett bestämt datum.

På samma gång när valkommittén lämnar meddelande om tidpunkten och platsen för valet samt om valförfarandet, ska valkommittén även meddela vilken dag den officiella kandidatnomineringen utgår. Åtminstone sju dagar ska reserveras för nominering.

Kandidatnomineringen avslutas sju dagar innan valet förrättas. Kandidater som nomineras efter detta tas inte med i den kandidatlista som valkom-

mittén bekräftar. I samband med kandidatnomineringen ska det tydligt anges för vilket uppdrag eller vilka uppgifter personen är uppställd.

Sämjoval – val utan val

Om det för något uppdrag finns fler kandidater än valbara personer, måste val förrättas. Om det för något uppdrag inte finns någon kandidat, måste kandidatnomineringen utföras på nytt.

Om det för varje uppdrag endast uppställts en kandidat som gett sitt samtycke och man avtalar om ersättarnas inbördes ordning, bekräftar valkommittén valet i fråga.

Valet kan även förrättas till exempel på ett valmöte om de röstberättigade är ense om förfarandet och om de personer som ställts upp i valet. Valmötet ska meddelas till personalen 14 dagar före mötet.

Över val som förrättats med sämjoval ska ett protokoll skrivas och det ska hållas framlagt för personalen. En avskrift av protokollet ska lämnas till arbetsgivaren.

Rösträtt

Berättigade att delta i valet är alla arbetstagare och tjänstemän på arbetsplatsen som är i ett arbetsförhållande vid tidpunkten för valdagen, inklusive deltids- och visstidsanställda samt t.ex. permitterade och personer som är föräldralediga.

Om tjänstemännen väljer sin egen arbetarskyddsfullmäktig är de valbara eller röstberättigade endast i valet av fullmäktig för tjänstemän. På motsvarande sätt är arbetstagarna valbara och röstberättigade i valet av den egna fullmäktigen.

Röstning

Valet ska förrättas som ett majoritetsval med slutna röstsedlar. Med valkommitténs enhälliga beslut kan valförfarandet även förrättas på ett annat sätt, till exempel genom poströstning eller elektronisk röstning.

Röstningen måste genomföras på ett sådant sätt att valhemligheten bibehålls. På vallängden ska de som använt sin rösträtt bockas av.

Man ska försöka ordna möjligheten att rösta under så många dagar att till exempel alla personer i friskift blir beaktade i tillräcklig utsträckning.

För att kunna rösta behöver man en valsedel med vilken man samtidigt väljer en arbetarskyddsfullmäktig och ersättare och vid behov medlemmar i kommittén eller separata röstsedlar för respektive röstning. Valsedlarna som används i valet ska vara tydliga så att inte missförstånd uppstår. Röstningen sker genom att man antecknar kandidaternas namn och nummer på valsedeln eller valsedlarna.

På röstningsplatsen ska det finnas en valurna för valsedlarna. Valurnan ska vara förseglad, låst eller på något annat sätt säkrad. Den första som röstar bekräftar att urnan är tom när röstningen börjar.

Valsedlarna ska märkas innan de läggs i urnan. Röstningen ska förrättas på ett sådant sätt att valhemligheten bibehålls. På röstningsplatsen ska kandidatlistan som bekräftats av valkommittén vara framlagd.

På röstningsplatsen får man inte göra reklam för kandidaterna.

Poströstning

Om det är besvärligt att ordna en gemensam valtidpunkt och valplats, kan man komma överens om poströstning.

I samband med poströstning ska den röstande personens rätt att rösta kontrolleras och valhemligheten bibehållas.

Poströstning förrättas med två kuvert. Den ifyllda valsedeln innesluts i det första kuvertet och detta samt ett meddelande om röstarens namn innesluts i det yttre kuvertet. Detta kuvert tillställs valkommittén per post eller på ett annat tillförlitligt sätt.

Poströstningen ska avslutas i så god tid att de som redan utnyttjat sin rösträtt kan antecknas i vallängden innan valförrättningen börjar i den egentliga vallokalen.

Elektronisk röstning

Valet kan även förrättas elektroniskt. Elektronisk röstning kräver att valkommittén får tillgång till alla röstberättigade arbetstagares e-postadresser eller att det på arbetsplatsen finns en gemensam gruppostlista eller annat system som når alla röstberättigade arbetstagare.

Elektronisk röstning ska förrättas så att valhemligheten bevaras och på ett sådant sätt att förfarandet uppfyller kravet på att en anteckning görs över de som utnyttjat sin rösträtt.

Valresultat och protokoll

Sedan röstningstiden löpt ut öppnar valkommittén urnan, räknar rösterna samt sätter upp ett protokoll över valet och bekräftar detta med sina underskrifter. Valkommittén avgör om en valsedel godkänns.

Vid fullmäktigevalet blir den som har fått de flesta rösterna fullmäktig samt vid valet av ersättare den som fått de flesta rösterna första ersättare och den som fått näst mest röster andra ersättare.

Om en och samma person fått röster i valet av både fullmäktig och ersättare, räknas rösterna separat för respektive val.

Om en och samma person får tillräckligt många röster för att bli vald både till fullmäktig och till endera ersättare, ska han eller hon på basis av rösträkningen konstateras blivit vald till det egentliga fullmäktiguppdraget.

Om rösterna faller lika avgörs valresultatet genom lottning.

Valprotokollet ska vara framlagt på arbetsplatsen och arbetsgivaren tillställs en kopia av protokollet.

Meningsskiljaktigheter

Valkommittén skall meddela före vilket datum eventuella anmärkningar mot valet ska lämnas. För lämnande av anmärkningar ska 14 dagar reserveras.

Om det uppstår ovisshet om valförrättandet eller detta medför oenighet och den berörda arbetsgivaren är organiserad avgörs tvisten av branschförbunden. I övriga fall ger respektive ansvarsområde för arbetskyddet vid regionförvaltningsverket nödvändiga instruktioner.

Anmälan till personregistret för arbetskyddet

Arbetsgivaren ska till arbetskyddsregistret som upprätthålls av Arbetskyddscentralen meddela uppgifterna om de personer som valts eller utsetts till arbetskyddsuppdrag. Anvisning om elektroniskt meddelande och utskrivbara anmälningsblanketter finns på Arbetskyddscentralens webbplats www.ttk.fi/registret.

Anmälan till förbundens register

Om den som blir vald är medlem i något löntagarförbund sköter han eller hon själv eller förbundet i fråga, enligt egen praxis, om införandet av uppgifterna i förbundets arbetskyddsregister.

Sammanfattning av arbetsgivarens förpliktelser vid förrättande av val

Arbetsgivarens skyldigheter vad gäller förrättande av val grundar sig på lagen om tillsynen över arbetskyddet och om arbetskyddssamarbete på arbetsplatsen och är följande:

- att vid behov på arbetsplatsen ge information om arbetstagarnas rätt att välja en arbetskyddsfullmäktig,
- att tillsammans med arbetstagarna och tjänstemännen på förhand avtala om tidpunkten och platsen för valet,
- att ge tillgång till en förteckning över arbetstagare som arbetar på arbetsplatsen och separat en förteckning över anställda i tjänstemannaställning i det fall att tjänstemännen meddelat att de väljer sin egen arbetskyddsfullmäktig,
- att avgiftsfritt ställa en för ändamålet lämplig lokal i arbetsgivarens besittning till förfogande,
- att ersätta inkomstbortfall som valförrättandet orsakar en medlem av valkommittén och betala ett arvode för nödvändiga uppgifter som möjligen utförs utanför arbetstiden,
- att meddela uppgifterna om valda personer till Arbetskyddscentralens personregistret för arbetskyddet.

Valkommitténs protokoll

Protokoll över valet av Arbetarskyddspersoner

Arbetsplats _____

Datum ____ / ____ / _____

Närvarande vid valförrättningen var ordförande för valkommittén

_____ och medlemmar

1 §

Valförrättningen inleddes ____ / ____ / _____ kl. _____, då konstaterade den som först kom för att rösta _____ att valurnan var tom och därefter förseglades valurnan.

2 §

Röstningen avslutades ____ / ____ / _____ kl. _____

Antalet röstande räknades utgående från förteckningen över de som har röstat, sammanlagt _____ Röstsedlarna räknades, sammanlagt _____

Rösterna fördelade sig enligt följande

Antalet icke godkända röstsedlar var _____

Detta protokoll justerades omedelbart

valkommitténs ordförande

valkommitténs sekreterare

Medlemmar

Arbetarskyddsval

Typ av valsedel

Val av arbetarskyddsfullmäktig och ersättare

Arbetarskyddsfullmäktig för arbetstagare/personer i tjänstemannaställning:

Förnamn

Efternamn

Ersättare

Förnamn

Efternamn

Typ av valsedel

Val av medlem i arbetarskyddskommitté/val av arbetarskyddsombudsman

Medlem i arbetarskyddskommittén/Arbetarskyddsombudsman

Förnamn Efternamn